

3. Витрук Н. В. Конституционное правосудие. Судебное конституционное право и процесс. М. Закон и право, ЮНИТИ, 1998. 376 с.
4. Портнов А. В. Становлення і розвиток конституційного судочинства в Україні: теоретичні і практичні проблеми: дис. ... докт. юрид. наук. К., 2009. 474 с.
5. Banaszak B. Modele skargi konstytucyjnej. *Skarga konstytucyjna. Praca zbiorowa pod red. Janusza Trzcinskiego*. Warszawa : Wydawnictwo Sejmowe, 2000. 230 s.
6. Петришин О. В., Барабаш Ю. Г., Серьогіна С. Г., Бодрова І. І. Проблеми і перспективи запровадження індивідуальної конституційної скарги в Україні: монографія. К.: Атіка-Н, 2010. 108 с.
7. Суддя Конституційного Суду України Станіслав Шевчук : Суди загальної юрисдикції часто не бачать фундаментальної природи конституційних прав та застосовують лише закони URL: http://zib.com.ua/ua/126549-suddya_ksu_stanislav_shevchuk_suddi_chasto_ne_bachat_fundame.html
8. Гецко М. М. та ін. Інститут конституційної скарги як засіб захисту основних прав і свобод: порівняльно-правовий аналіз; за заг. ред. Гецко М. М., Бисаги Ю. М., Белова Д. М.; *Міністерство освіти і науки України; ДВНЗ «Ужгород. нац. ун-т»*. Ужгород: «Гельветика», 2015. 228 с.
9. Garlicki Leszek. *Polskie prawo konstytucyjne. Zarys wykladu*. Wyd. 12. Warszawa, 2008. 431 s.
10. Maunz T., Schmidt-Bleibtreu B., Klein F., Bethge H. *Bundesverfassungsgerichtsgesetz, Loseblatt. Stand, 2005*. 463 s.

УДК: 342.9

ЩОДО РОЗМИТНЕННЯ ТРАНСПОРТНИХ ЗАСОБІВ, ВВЕЗЕНИХ НА МИТНУ ТЕРИТОРІЮ УКРАЇНИ З КРАЇН ЄС

М. О. Помазанов, Г. О. Петренко

Анотація. У статті розглядаються проблемні питання переміщення транспортних засобів на митну територію України у митному режимі тимчасового ввезення. Зокрема, проаналізовано митне законодавство, а також судову практику щодо оскарження постанов посадових осіб митниці ДФС про притягнення до адміністративної відповідальності за порушення митних правил. Запропоновано шляхи вирішення проблем щодо розмитнення транспортних засобів з іноземною реєстрацією.

Ключові слова: транспортний засіб, тимчасове ввезення, розмитнення, нерезидент, резидент.

Вступ. Постановка проблеми. Переміщення транспортних засобів на митну територію України у різних митних режимах є одним із найбільш поширених способів придбання громадянами таких транспортних засобів для особистого використання, однак, наслідки такого переміщення та постійне порушення митних правил призвело до невизначеності статусу таких засобів. Для ефективного застосування механізму розмитнення транспортних засобів з іноземною реєстрацією важливим є дослідження теоретико-правової природи митних режимів та їх складових.

Метою статті є обґрунтування положень щодо уточнення порядку переміщення транспортних засобів на митну територію України у митному режимі тимчасового ввезення та застосування відповідальності за порушення митних правил.

Аналіз останніх наукових досліджень. Вагомий внесок у дослідження проблем переміщення товарів та транспортних засобів у митних режимах тимчасового ввезення та транзиту здійснили такі відомі фахівці в галузі митного права як: К. К. Сандровський, В. П. Науменко, О. М. Козирін, Б. А. Кормич, С. В. Ківалов, А. В. Мазур, Є. В. Додін, Ю. М. Дьомін, Л. В. Калаянова, В. В. Коваленко, М. І. Костін, П. С. Матишевський, О. М. Омельчук.

Виклад основного матеріалу. Реалії сьогодення складаються таким чином, що значна кількість автомобілів з іноземною реєстрацією наразі перебувають на митній території України з порушенням митних правил.

Використовуючи статистичні дані Державної фіскальної служби, слід акцентувати увагу на те, що тільки за період січень-жовтень 2017 року на митну територію України було

ввезено 865 тис. транспортних засобів з іноземною реєстрацією. З них майже 681,6 тис. авто ввезено у режимі «тимчасового ввезення» та майже 183,4 тис. автомобілів – у режимі «транзиту». Станом на 1 листопада 2017 року на території України загалом перебуває понад 383,3 тис. транспортних засобів з іноземною реєстрацією, з них з порушенням терміну – майже 236,6 тис. автомобілів [1].

Існування такої ситуації обумовлено значним податковим тиском при здійсненні процедури щодо розмитнення автомобілів. Так, вартість офіційно розмитненого транспортного засобу суттєво збільшується на суму податкових платежів, таких як мито (ставка мита в залежності від товарної позиції становить біля 10%), акцизний збір з урахуванням Закону № 1389-VIII, який діятиме лише до 31.12.2018 року, податок на додану вартість – 20%, а також пенсійний збір – 3%. Порівнюючи та аналізуючи досвід Республіки Молдова слід зазначити, що вартість аналогічного розмитненого авто у цій країні, де податкові платежі складаються з акцизу, митного збору і екологічного збору та є незначними, буде відрізнятися десь на одну тисячу євро у сторону зменшення, що має суттєве значення для громадян з середнім та низьким рівнем доходів [2, 3].

Тому, у зв'язку з високим митом, податками та зборами для розмитнення транспортного засобу, використовуються прогалини митного законодавства для пошуку шляхів легального ввезення автомобілів з країн ЄС. З метою подолання таких прогалин слід удосконалити механізм реалізації митного режиму тимчасового ввезення на законодавчому рівні.

Так, Митним кодексом України визначено, що митний режим тимчасового ввезення – це митний режим, відповідно до якого, іноземні товари, транспортні засоби (далі – ТЗ) комерційного призначення ввозяться на митну територію України для конкретних цілей з умовним повним або частковим звільненням від митних платежів і заходів нетарифного регулювання ЗЕД з подальшим реекспортом за закінченням строку, на який такий товар чи ТЗ було ввезено. Ключовим словосполученням у цьому визначенні є «комерційне призначення», яке тлумачиться у п. 59 ч. 1 ст. 4 Митного кодексу України (далі – МКУ), а саме, для платного перевезення товарів чи пасажирів, тобто використання у підприємницькій діяльності [4].

Саме це поняття виключало б можливість масового ввезення на митну територію України автомобілів з іноземною реєстрацією, якби статтею 380 МКУ не було передбачено певні особливості тимчасового ввезення громадянами транспортних засобів особистого користування на митну територію України. Неоднозначне тлумачення термів, таких як «громадяни-нерезиденти», «громадяни-резиденти», «комерційне призначення» та «для особистого користування» на сьогодні дозволило створити існуючі схеми «продажу», а точніше передання у користування таких транспортних засобів.

Завдяки застосуванню вищезазначеної норми, громадянин-нерезидент може ввезти на митну територію України транспортний засіб для особистого користування на строк до одного року без письмового декларування та сплати митних платежів і грошової застави [5]. Проте існують деякі умови такого переміщення. Вони передбачені передусім у п. б) ст.5 Додатку С (Додаток щодо транспортних засобів) Конвенції про тимчасове ввезення від 26.06.1990 року (далі – Стамбульська Конвенція), де визначено, що такі транспортні засоби повинні бути зареєстрованими на території, яка не є територією тимчасового ввезення, на ім'я особи, яка зареєстрована або постійно проживає за межами території тимчасового ввезення, і ввозитись та використовуватись особами, які постійно проживають на такій території [6].

Зі змісту цієї норми вбачається, що для реалізації на території України транспортного засобу, країна походження якого є, наприклад, Литва, потрібно: громадянину-нерезиденту фізичній особі зареєструвати на себе транспортний засіб або створити юридичну особу та реєструвати на неї вживані транспортні засоби, при цьому і резиденти також можуть створювати юридичні особи за кордоном і реєструвати на них транспортні засоби; знайти покупця в Україні, який, як показують результати досліджень,

самостійно знаходить юридичну особу або фізичну особу, за допомогою якої буде здійснено ввезення замовленого ТЗ на митну територію України; здійснити юридичне оформлення документів, а саме довіреності на право користування транспортним засобом, якою і здійснюють удаваний продаж автомобіля; передати користувачу страховий поліс та свідоцтво про реєстрацію ТЗ. В результаті вартість ввезеного таким чином автомобіля в декілька раз є меншою від аналогічних ТЗ, які є офіційно зареєстрованими на митній території України, що спонукає громадян використовувати такі механізми придбання авто.

Розглядаючи питання щодо довіреності нерезидента довірителю-резиденту на транспортний засіб з іноземною реєстрацією, зазначимо, що Конституційний Суд України у справі № 1-4/2015 від 31 березня 2015 року за конституційним зверненням Мартинова Володимира Володимировича щодо офіційного тлумачення положень частини другої статті 469 Митного кодексу України зазначив, що користування або розпорядження транспортними засобами особистого користування, які поміщені в митний режим тимчасового ввезення на митну територію України, не є адміністративним правопорушенням, передбаченим у частині другій статті 469 Митного кодексу України [7].

Вдаючись до юридичного аналізу значимості довіреності у питаннях митного оформлення, поміщення ТЗ у митний режим тимчасового ввезення або транзиту та експлуатацію останнього, варто звернути увагу на положення п. 2.1 Правил дорожнього руху, затверджених ПКМУ від 10.10.2001 р. № 1306, які зобов'язують водія механічного транспортного засобу, зокрема, водія ввезеного транспортного засобу для особистого користування з Європи, мати при собі посвідчення водія на право керування транспортним засобом відповідної категорії, реєстраційний документ на транспортний засіб, поліс (сертифікат) обов'язкового страхування цивільно-правової відповідальності власників наземних транспортних засобів. Серед цих пунктів довіреності немає, тому працівники патрульної поліції не мають права вимагати її наявності [8].

У зв'язку зі значним ростом кількості автомобілів з іноземною реєстрацією, працівники митних органів почали здійснювати тиск на громадян, які ввозять транспортні засоби у митному режимі тимчасового ввезення. Найчастіше складаються протоколи та постанови, якими визнають водія винним у порушенні ним ст. 485 Митного кодексу України, а саме заявленні в митній декларації з метою неправомірного звільнення від сплати митних платежів чи зменшення їх розміру неправдивих відомостей щодо істотних умов зовнішньоекономічного договору (контракту), ваги (з урахуванням допустимих втрат за належних умов зберігання і транспортування) або кількості, країни походження, відправника та/або одержувача товару, неправдивих відомостей, необхідних для визначення коду товару згідно з УКТ ЗЕД та його митної вартості, та/або надання з цією ж метою органу доходів і зборів документів, що містять такі відомості, або несплата митних платежів у строк, встановлений законом, або інші протиправні дії, спрямовані на ухилення від сплати митних платежів, а так само використання товарів, стосовно яких надано пільги щодо сплати митних платежів, в інших цілях, ніж ті, у зв'язку з якими було надано такі пільги.

Суди скасовують постанови митних органів, оскільки останні часто не в змозі довести, що правопорушення вчинялось з прямим умислом. Так, постановою Кам'янець-Подільського міськрайонного суду Хмельницької області адміністративний позов задоволено частково, скасовано постанову заступника начальника Чернівецької митниці Державної фіскальної служби України в справі про порушення митних правил № 1449/40802/16 від 11 листопада 2016 року про притягнення особи до адміністративної відповідальності, передбаченої ст. 485 МК України [9].

Зі змісту рішення вбачається, що особа ввозила ТЗ у митному режимі тимчасового ввезення, мала одночасно два паспорти, громадянина України та громадянина Румунії. Таким чином користувалась пільгами під час ввезення ТЗ на митну територію України як нерезидент, проте мала паспорт і зареєстроване місце проживання в Україні. Митниця не змогла довести умисел водія щодо ухилення від сплати митних платежів, транспортний

засіб перетинав кордон у митному режимі тимчасового ввезення, а повертався через рік у режимі реекспорт і знову ввозився. Особа пред'являла під час митного контролю різні паспорти, проте за це не передбачено відповідальності за чинним законодавством. Апеляційний суд залишив без задоволення апеляційну скаргу Чернівецької митниці Державної фіскальної служби України, а постанову без змін [10].

В іншій ситуації суд першої інстанції навпаки відмовив у задоволенні позову про визнання дій протиправними та скасування постанови про порушення митних правил ст.485 МК України. Власником транспортного засобу було ТОВ «Геронда» (місце реєстрації – Болгарія), а особою, яка ввезла ТЗ на митну територію України у режимі «тимчасове ввезення» був громадянин Йорданії (нерезидент), який згідно Митного кодексу України є відповідальною особою за дотримання митного режиму та використання ТЗ з тією метою, з якою його було ввезено. Водія (резидент), який керував ТЗ, зупинив працівник ДПС УДАІ під час несення служби по нагляду за дорожнім рухом в м. Болград Одеської області. Оскільки водій у той час працював на посаді водія-експедитора ТОВ «Геронда» та в період складання протоколу про порушення митних правил знаходився у службовому відрядженні на вказаному транспортному засобі, посадова особа Одеської митниці Державної фіскальної служби України винесла постанову про порушення митних правил за ст.485 МКУ, а саме користування транспортним засобом, стосовно якого надано пільги щодо сплати митних платежів, в інших цілях, ніж ті, у зв'язку з якими такі пільги надавались [11].

Апеляційний суд, скасовуючи постанову суду першої інстанції, мотивував нову постанову тим, що судом першої інстанції не було застосовано норми матеріального права, які підлягали застосуванню та порушив норми процесуального права і не надав належну оцінку доказам, які додані до матеріалів справи.

У викладеній апеляційним судом правовій позиції вбачається, що склад вказаного порушення (ст. 485 МКУ) обумовлює наявність особливої мети ухилення від сплати податків та зборів або зменшення їх розміру. Наявність такої мети можливе лише в діях особи, відповідальної за дотримання митного режиму тимчасового ввезення, яка є декларантом та платником вказаних митних платежів та якій надано пільги з їх сплати. Автомобіль, щодо якого надано пільги при переміщенні через кордон, був ввезений на митну територію України 25.09.2014 року в режимі «тимчасове ввезення» нерезидентом громадянином Йорданії, який взяв на себе обов'язки щодо дотримання правил режиму тимчасового ввезення. Відповідно ст. 293 МК України особою, на яку покладається обов'язок із сплати митних платежів, є декларант.

Водій, виконуючи свої службові обов'язки згідно службової інструкції, не знав і не міг знати про те, хто ввіз на митну територію України вищезазначений транспортний засіб, так само не знав, і не повинен був знати в якому режимі було ввезено транспортний засіб і чи були на нього отримані будь-які митні пільги.

Крім того судова колегія вважає, що апелянт, виконуючи службові обов'язки, не міг мати прямий умисел на вчинення будь-якого порушення митних правил, оскільки він не є ані власником транспортного засобу, ані особою, відповідальною за дотримання правил митного режиму, ані взагалі заінтересованою в цьому особою [12].

Висновки. Підсумовуючи вищевикладене, слід зазначити, що для вирішення ситуації, що скалася при розмитненні ТЗ іноземною реєстрацією та неоднозначного тлумачення норм митного законодавства щодо застосування правил митних режимів, а також з метою стимулювання громадян здійснювати розмитнення автомобілів при їх ввезенні на митну територію України, пропонуємо внесення наступних змін та доповнень до митного законодавства, а саме: тимчасово до 31.12.2019 року встановити фіксовану ставку акцизного збору на легкові автомобілі (код товару (продукції) згідно з УКТ ЗЕД) 8703 – 100 євро для автомобілів, що використовувалися не більш як п'ять років, та фіксовану ставку акцизного збору – 120 євро для автомобілів, що використовувалися не

більш як 10 років; фіксовану ставку акцизного збору – 150 євро для автомобілів, що використовувались понад 10 років. Скасувати податок на додану вартість для осіб, що не є платниками ПДВ. Скасувати збір на обов'язкове державне пенсійне страхування. Встановити екологічний податок фіксовану ставку – 25 євро для автомобілів з екологічним стандартом Євро 6; 35 євро для автомобілів з екологічним стандартом Євро 5; 45 євро для автомобілів з екологічним стандартом Євро 4 та нижче.

Таким чином, внесення цих змін дозволить легалізувати сотні тисяч транспортних засобів на митній території України, і при цьому збільшиться на мільярди гривень дохідна частина Державного бюджету України, а також суттєво зменшиться кількість адміністративних та кримінальних правопорушень за участю нерозмитнених транспортних засобів.

Аннотація. В статье рассматриваются проблемные вопросы перемещения транспортных средств на таможенную территорию Украины в таможенном режиме временного ввоза. В частности, проанализировано таможенное законодательство, а также судебная практика относительно обжалования постановлений должностных лиц таможни ГФС об привлечении к административной ответственности за нарушения таможенных правил. Предложено пути решения проблем с растаможиванием транспортных средств с иностранной регистрацией.

Ключевые слова: транспортное средство, временный ввоз, растаможивание, нерезидент, резидент.

Abstract. The article deals with problematic issues of transport of vehicles to the customs territory of Ukraine in the customs regime of temporary import. In particular, the customs legislation and the judicial practice that concerning the appeal of the decisions of officials of the SFS customs office on the prosecution of drivers for violations of customs rules were analyzed. The ways of solving problems with customs clearance of vehicles with foreign registration are offered.

Key words: vehicle, temporary admission, , non-resident, resident, customs clearing.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Прес-служба Державної фіскальної служби України. Майже 236,6 тис. автомобілів з іноземною реєстрацією знаходяться на території України незаконно. URL: <http://sfs.gov.ua/media-tsentr/novini/316266.html>
2. Закон України «Про митний тариф України» від 19.09.2013 року № 584-VII. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/584-18>
3. Закон України «Про внесення зміни до підрозділу 5 розділу XX "Перехідні положення" Податкового кодексу України щодо стимулювання розвитку ринку вживаних транспортних засобів» від 31.05.2016 року № 1389-VIII. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1389-19>
4. Митний кодекс України від 13.03.2012 року № 4495-VI. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4495-17/stru/paran300#n300>
5. Порядок справляння митних платежів при ввезенні на митну територію України товарів громадянами затверджений Наказом Міністерства фінансів України від 22.05.2012 № 581. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0916-12>
6. Міжнародна конвенція про тимчасове ввезення від 26 червня 1990 року. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_472/para0917#o917
7. Рішення Конституційного Суду України від 31.03.2015 у справі № 1-4/2015. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/v001p710-15>
8. Правила дорожнього руху затверджені Постановою Кабінету Міністрів України від 10 жовтня 2001 р. № 1306. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1306-2001-%D0%BF>
9. Постанова Кам'янець-Подільського міськрайонного суду Хмельницької області від 01.06.2017 року у справі № 676/5860/16-а. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/67121808>
10. Ухвала Вінницького апеляційного адміністративного суду від 22.11.2017 року у справі №676/5860/16-а. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/70509516>
11. Постанова Малиновського районного суду міста Одеси від 26.05.2016 року у справі № 521/4670/16-а. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/58360802>
12. Постанова Одеського апеляційного адміністративного суду від 27.07.2016 року у справі № 521/4670/16-а. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <http://reyestr.court.gov.ua/Review/59317416>